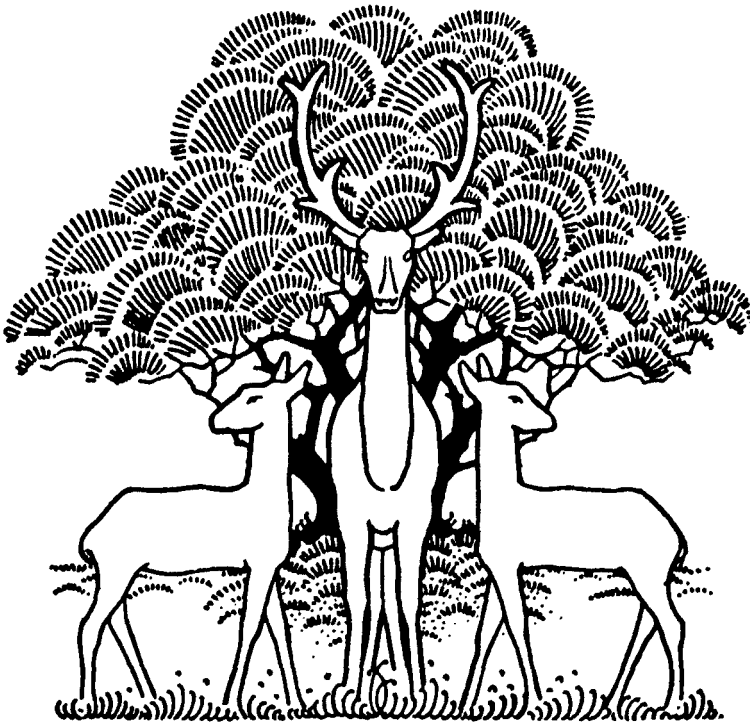

„de Schouw“

Vereniging van
Vrienden
van de
HOGE VELUWE

Vereniging van "VRIENDEN VAN DE HOGE VELUWE"

Uit de Statuten:

Art. 2. De vereniging beoogt het aankweken van een hechte band onder hen, die als donateur de Stichting "Het Nationale Park de Hoge Veluwe", gevestigd te Hoenderlo, steunen, de uitbreiding van het aantal dezer donateurs, alsmede het bijstaan van het dagelijks bestuur van die Stichting in het verwezenlijken van de doeleinden, die hij krachtens de grondregelen van die Stichting heeft na te streven.

Art. 3. 1. De vereniging tracht haar doel te bereiken door in nauwe samenwerking met het dagelijks bestuur van de Stichting "Het Nationale Park de Hoge Veluwe":

- a. in brede kring belangstelling te wekken voor "Het Nationale Park de Hoge Veluwe" door het stimuleren van het bezoek aan dit park;
- b. het organiseren van één of meer "Hoge Veluwe-dagen" per jaar;
- c. het vormen van werkgroepen uit en in bijzondere gevallen mede buiten haar leden, ter bestudering van bepaalde onderdelen, mogelijkheden en belangen van "Het Nationale Park de Hoge Veluwe" en zijn donateurs;
- d. het dienen van advies en/of het doen van voorstellen aan het dagelijks bestuur, voornoemd;

Bestuur:

Jhr W.H. de Beaufort, Maarn, Voorzitter.

Mr C.J. Pické, Secretaris, Tutein Noltheniuslaan 2, Apeldoorn. Tel.: K 6760 - 5097. Giro: 539562, Hoenderlo.

Ch.G. Matser, burgemeester van Arnhem.

H.M. Oldenhof, burgemeester van Ede.

Mr A.L. des Tombe, burgemeester van Apeldoorn.

Prof. L.F. de Beaufort, Amersfoort.

Mevr. J.J. Hacke-Oudemans, Putten.

Mevr. Ita Kreunen Mees, Hoenderlo.

J.H. Memelink, Doorwerth.

F.J. Tiele, Schaarsbergen.

Mr W.C. Bloemers, Chef afd. beh. v. natuurschoon, dep. O.K.W., Den Haag.

Prof. A.M. Hammacher, Dir. Rijksmuseum Kröller-Müller, Otterlo.

Prof. Dr J.F. Kools, Wageningen.

Ir J.H. van Tuil, Dir. Nat. Park de Hoge Veluwe, Hoenderlo.

} Leden

} Adv. Leden

Redactie "De Schouw"

adres: "Windewaai", Hoenderlo

telefoon K 6768-262

Mevr. J.J. Hacke-Oudemans

Mevr. Ita Kreunen Mees

A.B. Wigman

Elke donateur van het Nationale Park kan lid worden. De minimum contributie bedraagt f 2.50 voor gewone leden; voor echtgenoten van leden f 1.—. Organisaties en verenigingen kunnen, als zodanig, lid worden voor tenminste f 10.— per jaar. "De Schouw" wordt U gratis toegezonden.

H E R F S T - S C H O U W

1 9 5 5

Denkt allen om de Vijftiende "HOGE-VELUWE"-DAG

Zaterdag 8 October om elf uur
verzamelen in Rijnenburg

V E R S L A G

VAN DE VEERTIENDE HOGE-VELUWE-DAG

- "Denkt om de Hoge-Veluwe-Dag!" stond als kop boven de Zomer-Schouw. Nu, velen hadden er aan gedacht. Een tachtig deelnemers waren op 4 Juni 1955 te Rijnenburg samengekomen. Nadat de secretaris, Mr C. Pické, tot aller leedwazen had medegedeeld, dat de Voorzitter der Vereniging van Vrienden van de Hoge Veluwe door ongesteldheid verhinderd was de vergadering te leiden en na allen, in het bijzonder de heer Dr Ir Schelling, leider der excursie, te hebben welkom geheten, ging het gezelschap terstond op weg.

Bij het Oud-Reemster zand werd halt gehouden. Ieder zocht een plaatsje in het zon-doorstoofde zand en de heer Schelling ving zijn openlucht-college over de stuifzanden aan.

Het onderwerp, in drie delen gesplitst, te weten het ontstaan, het vastleggen en de bebossing van het stuifzand, zou tijdens de excursie worden gedemonstreerd in het landschap, o.a. door speciaal voor de Hoge-Veluwe-Dag gemaakte kuilen, waarin het bodemprofiel te zien komt.

Enorme hoeveelheden fijn zand zijn gedurende de laatste ijstijd afgezet. Dit zand, waarschijnlijk afkomstig uit het bekken van de Noordzee vormde met het erosiemateriaal van de praeglaciale stuwwallen op de Veluwe het dekzand-landschap. Op de geologische kaart zijn de laagten en koppen aangegeven door hoogte-lijnen. De laagten waren altijd enigszins vochtig, zodat daar vegetatie ontstond, terwijl de naakte koppen van fijn zand aangegrepen werden door de wind. Het zand verplaatste zich naar de laagten, overstofte de vegetatie. Deze past zich eerst aan; met een ongelooflijke taaiheid blijven bomen leven, die soms tot de kruin in het zand staan.

Ten slotte wordt de laagte een zandkop en de vroegere kop een laagte. Deze dynamische gestalten van het zandverstuivingsgebied is op oude kaarten dikwijls zeer illustratief weergegeven. Er zijn echter ook planten, die juist goed gedijen in het bewegelijke zand, o.a. helm en deze planten zorgen voor een eerste vastlegging van het stuifzand.

Het proces van stuiven, vastleggen, overstoven worden is te volgen door het nagaan van humuslagen in het zand, afkomstig van vroegere begroeiingen. Drogere humusdeeltjes zijn lichter dan zand. Zij kunnen enorm ver weg stuiven. Laten wij maar eens denken aan de grote dust bowl uit Amerika (1930), ontstaan door na roofofbouw, door de mens gepleegd, de akkers aan de wind over te laten. De humusdeeltjes kwamen in Ierland terecht.

Er heeft bij zandstormen dus een scheiding plaats van lichter en zwaarder materiaal. De lichtere humus komt elders terecht, zakt met regenwater in de bodem en vormt humeuze laagjes, die op hun beurt het vocht vasthouden. Dat is de a van het alfabet voor een volgende begroeiing.

Bij verstuiving kunnen ook grintlagen bloot komen, die dan verdere verstuiving van het zand tegenhouden.

Aan de hand van een grote kaart en later bij een proefkuil demonstreerde de heer Schelling het proces van de verstuiving en de rol van begroeiing en van de humuslagen.

In de stuifduinen komen allerlei vormen voor: plateaux, hoge koppen, sikkelduinen. In de Middeleeuwen, toen een geringe beschadiging van de ijle vegetatie van het dekzand, b.v. door schapen, het zand kon doen stuiven, heeft men zandgraven aangesteld om de zanden te beteugelen, meestal zonder succes. Was er echter een begroeiing, die men ontzag, dan kon deze zich handhaven. De oudste stuifduinen zijn dan ook bos geworden. Systematisch is men pas in de 20e eeuw de stuifzanden gaan bebossen, niet om de houtproductie, maar met het doel schermbossen tegen de verstuiving aan te kweken. Deze bossen zijn thans kaprijp. Zij bestaan voornamelijk uit de grove den. Men zoekt naar andere houtsoorten dan deze langzaam groeiende conifeer. Waar zich humusophopingen voordoen, zou dat wellicht mogelijk zijn.

In het losse zand kunnen de wortels op zoek naar voedsel en vocht diep doordringen, soms wel tot 3 m. Het zou echter bijzonder jammer zijn, als het eenzame, ruime stuifzandgebied van de Hoge Veluwe door bebossing ingekrompen zou worden of van karakter zou veranderen. Dit brokje oer-Veluwe willen wij zo graag onaangetaast behouden. Grote zandstormen komen practisch niet meer voor, de terreinen zijn niet groot genoeg meer.

Overal wint de cultuur veld ten koste van de natuur. De heer Schelling had al eens overleg gepleegd met de directeur van het Nationale Park, hoe men het zand in beweging kan houden of brengen om het karakter der stuifzanden

te behouden. Het is een probleem, dat zich bij alle natuurmonumenten voor-
doet: Hoe beschermen wij de natuur tegen de invloeden der cultuur. Hoe won-
derlijk het moge klinken, dit streven is een culturele uiting van de naar
de natuur snakkende mens.

Na deze voor ons leken zeer heldere uiteenzettingen van de heer Schelling
werden de auto's weer opgesocht. De lange stoet zette zich in beweging in
de richting van de Franseberg. Beseffen wij eigenlijk wel het grote voorrecht
van onze tijd om zich zo naar over gebaande wegen door de eeuwenoude stuif-
zanden te bewegen? Wat hebben de oude Veluwnaars niet gezwoegd in het barre
sand. De Heldring weet er zo goed van te vertellen in zijn "Wandelingen over
de Veluwe".

De Franseberg is een voorbeeld van een oude bebossing op stuifzand. De rech-
te strook bos doet de mensenhand vermoeden. Na een wandeling door dit bij-
zonder aardige terrein met verrassende doorkijkjes liet Dr Schelling ons in
de proefkuil een zuiver bodemprofiel zien van bruine bosgrond. Een dikke
laag roestbruine grond van een behoorlijke dikte, ontstaan door een lange,
ononderbroken begroeiing met bos werd getoond. Geschat werd deze laag op
ongeveer 300 jaar.

Na deze wandeling ging de rit door het cultuurgedeelte van het park, langs
het St. Hubertusslot, de vijvers omzoomd door bloeiende rhododendrons naar
de indrukwekkende stuifzanden in het Noord-Westen van het park. Het ter-
rein, waar het standbeeld van Christiaan de Wet staat, is een voorbeeld van
een uitgestoven laagte met heuveltjes, die aan Zuid-Afrika herinneren. Aan
de rand, met een zeldzaam mooi uitzicht op dit gebied, staan de dennen tot
hun kroon in het losse sand - en ze groeien rustig, zij het zeer langzaam
verder.

In een laagte binnen deze rand was zeer duidelijk aan de boomgroei te zien,
dat de grond vochtiger en vruchtbaarder is. Een zeer grote kuil gaf een
heel interessant profiel te zien. Een humuslaag, overstoven door zand, ont-
hulde het geheim van de betere boomgroei. En daaronder nog weer eenzelfde
beeld: een tweede humuslaag, wederom overstoven.

De vragen der deelnemers kwamen los, altijd een zeker teken van de gewekte
belangstelling.

De secretaris onzer Vereniging van Vrienden, de heer Pické, vertolkte ons
aller dankbare gevoelens jegens de heer Schelling en de directeur van het
Nationale Park, die gezamenlijk zo'n leerzame, met omvangrijk demonstratiema-
teriaal geïllustreerde excursie in elkaar hadden gezet en alle hulde ver-
dienden.

Inderdaad, schenken wij in het landschap meestal niet de minste aandacht aan

de bodem, waarop wij onze voeten zetten?

Een der Vrienden drukte zich dan ook tevreden uit - 't was weer een hoogtijdag.

Een gezellig samenzijn in het restaurant de Koperen Kop besloot de veertiende Hoge-Veluwe-Dag.

J.J.H.-O.

ALGEMENE LEDENVERGADERING

Vereniging van Vrienden van de Hoge Veluwe op Zaterdag 4 Juni 1955,
11 uur in Restaurant Ryzenburg te Schaarsbergen bij Arnhem

+

Aanwezig de bestuursleden mevrouw Kreunen Mees en de heren Memelink, Tiele en Pické. Verder drie leden.

De heer Pické opent om vijf minuten over elf de vergadering. Hij doelt mede, dat tot zijn leedwezen de voorzitter wegens ongesteldheid verhinderd is de vergadering bij te wonen en hem, spreker, verzocht heeft het voorzitterschap waar te nemen; aan mevrouw Kreunen Mees wordt verzocht de notulen op te stellen.

Spreker heet thans de aanwezigen welkom en spreekt de hoop uit, dat de voorzitter spoedig weer zal zijn hersteld.

Spreker constateert, dat deze vergadering op de door de statuten voorgeschreven termijn is bijeen geroepen en derhalve geldige besluiten kan nemen. De notulen der vorige vergadering worden behoudens een kleine aanvulling onveranderd goedgekeurd.

Aan de orde is thans het voorstel tot wijziging der statuten. De voorzitter leest de voorgestelde wijzigingen, welke ook in de oproep tot de vergadering met toelichting zijn vermeld. Hij licht de reden, waarom deze wijziging noodzakelijk is, toe. Er ontstaat een korte gedachtenwisseling.

Met algemene stemmen wordt besloten:

- a. van artikel 5 der statuten het tegenwoordige derde lid geheel te laten vervallen en de daarop volgende leden van dit artikel tot 3 en 4 te vernummeren;
- b. om overal in de statuten de woorden "Raad van Bestuur" te vervangen door de woorden "Het Bestuur".

Het Stichtingsbestuur heeft het verzoek gedaan om in de naam van "Het Nationale Park" de tweede o in Hooge te doen vervallen, ten einde vermelding

van de naam van het Nationale Park in overeenstemming met de wettelijke spelling te brengen. Hiertoe wordt besloten. De koninklijke goedkeuring zal op de wijzigingen worden gevraagd. Het Bestuur wordt gemachtigd om alles te doen, wat hiervoor nodig is, alsmede om de van Regeringswege gewenste wijzigingen en aanvullingen aan te brengen, alsmede tot het nemen van de consequente maatregelen, uit diverse veranderingen voortvloeiende.

Bij de rondvraag worden nog enkele vragen gesteld omtrent het karakter van de zo juist aangenomen statutewijzigingen en de vooruitzichten van de stichting van "de Aanschouw".

De waarnemend voorzitter brengt ter sprake een schrijven van het lid J.W.H. Tuijten, waarin deze zijn bezorgdheid uitspreekt over geruchten over een plan helioptères te laten vliegen boven het Nationale Park. Een der aanwezige vertegenwoordigers van de Pers deelt mede, dat dit plan niet doorgaat, omdat de Sabena het niet aandurft.

De tweede Hoge-Veluwe-Dag wordt in beginsel bepaald op Zaterdag 8 October 1955 om 11 uur v.m.

Hierna sluit de waarnemend voorzitter om 11.30 uur de vergadering onder dankzegging voor de belangstelling.

A F S C H E I D

VAN DE WILDSCHUT W. NAB

- Het was een tot in de verste hoeken gevulde zaal van "de Koperen Kop", waar op Zaterdag 28 Mei 1955 de huldiging van Willem Nab plaats vond, die op deze dag "officieel" met pensioen ging. Van overal in het land waren vrienden en kennissen gekomen. Ook Minister-President Dr W. Drees en zijn vrouw en Minister Ir C. Staf (op die datum buiten het Kabinet) zaten in de vierdubbele rij geschaard aan de met bloemen versierde tafels, tegenover de jubilaris en zijn familie.

De heer Jeekel van het Dagelijks Bestuur van het Nationale Park "de Hoge Veluwe" opende de rij van sprekers en bood namens het Bestuur een schilderij van Schrjnder aan, voorstellende een roedel moeflons in het Park.

Jhr W.H. de Beaufort, Jagermeester-Thesaurier van het St. Hubertgildeschets te de figuur van Nab allereerst in zijn kunde als grofwildjager; eerst onder zijn nog altijd betreurde patroon, de heer Kröller, later, hoe hij als 1e wildschut bij het St. Hubertgilde leiding gevend was bij de verzorging der grote fauna van ons Nationale park, daar hij de veredeling daarvan hoger stelde

dan het jachtbedrijf.

Het Latijnse devies van het St. Hubertgilde: "Egregia servando servit venator", d.w.z. "Het uitblinkende te verzorgen, is de dienende taak van de jager", zien we verpersoonlijkt in de figuur van W. Nab en het dwingt onze bewondering af, dat hij, die eerst zijn jachttheer diende tot het bereiken van een mooi jachtresultaat voor deze en zijn gasten, zich bij de algeheel veranderde omstandigheden aanstonds wist aan te passen en ook in het Gilde de raadsman werd bij de veredeling van de wildstand, waarbij het afschot een dienende taak kreeg en geen doel meer was. Daarmede werd de jager tot wildbeschermmer, en het Nationale Park dankt zijn prachtige levende have in de eerste plaats aan de toewijding en zorg van Nab, de wildschut bij uitnemendheid. Het is dan ook de erkenning van deze bijzondere verdienste, die het Gilde bewoog de ervaren raadsman, ook al zag deze zijn taak als wildschut beëindigd, aan wild en jacht te blijven binden, door hem als wildmeester van het St. Hubertgilde te benoemen, wiens, ook door de Directeur van "de Hoge Veluwe" zo gewaardeerde adviezen, het gilde en de wildschutten zullen blijven helpen hun taak de fauna der Hoge Veluwe in zijn edelste vorm te brengen en te bewaren.

Nadat hij nog enige persoonlijke herinneringen en typerende voorvallen uit Nabs loopbaan, o.a. diens kranige (en humoristische) houding in de bezettingstijd had opgehaald, eindigde spreker met te zeggen, dat Nabs liefde voor "de Hoge Veluwe" en zijn wild mede gedeeld en gedragen wordt door zijn echtgenote, en dit voor het St. Hubertgilde aanleiding was haar het insigne van het Gilde in verguld zilver als doekspeld aan te bieden, opdat haar man, haar die ziende dragen, steeds herinnerd mocht worden aan de waardering door het Gilde hem toegebracht.

Ook namens de Vereniging van "Vrienden van de Hoge Veluwe" sprak de heer De Beaufort als haar voorzitter nog enige hartelijke woorden. U kunt dit moment op de inliggende foto zien.

Ook de heer G.J. van Heek Jr uit Enschede sprak vervolgens als oude jachtvriend.

Naamens het Departement van Landbouw, afd. Jacht en Wildschade, memoreerde de heer W.J. Schuitemaker onder meer de waardevolle adviezen, die Nab in het belang van de gehele Nederlandse Jacht en Jachtwetgeving verstrekte. De medaille van verdienste van zijn departement bezegelde zijn woorden.

De heer J.H. Memelink, oud-rentmeester, eerst van de familie Krölller en later van het Nationale Park haalde oude herinneringen op, hoe hij ± 40 jaar geleden Nab op "de Hoge Veluwe" geïntroduceerd had. Hij preee Nabs degelijke opleiding van personeel, zijn prettige omgang met mensen en zijn boeiende manier van voorlichting als gids bij excursies en publiek.

De heer Ir J.H. van Tuil, directeur van het Nationale Park, sprak slechts kort, omdat hij Nab al eerder "onder ons" gehuldigd had.

Minister Staf, nu als lid van de jachtclub van Deelen, waarvan Nab jagermeester en erelid is, zei, dat zij daar hem nog lang niet kunnen missen, en hoewel Nab nu al van zijn collega (met een blik op de Min.-Pres. achter hem) kon trekken, vroeg hij hem de leiding van hun club te houden. Voor de rustige uren thuis bood hij een leunstoel aan.

De heer M. Wiegeraadt, wethouder van Ede, sprak als mede-Veluwnaar en vriend. Hij bracht naar voren, hoe Nab de gave had om zijn grote liefde en kennis van de natuur ook aan anderen bij te brengen, niet alleen in het veld, maar ook in zijn gastvrije huis, waar ook zijn vrouw in alles meeleeft.

Nadat nog namens de kleinwildjagers het woord was gevoerd en een geschenk onder couvert was aangeboden, sprak als vertegenwoordiger van het jongste jachtgilde, de valkeniers, de secretaris van het Valkeniersverbond "Adriaan Mollen", de heer G.A. van Nie, zijn dank uit voor alle hulp en gastvrijheid voor de leden en hun vogels bij Nab en zijn vrouw ondervonden. Ook hij vertrouwde, dat dit officiële afscheid geen werkelijk vertrek zou zijn. Het aangeboden valkeniersinsigne was een klein bewijs van waardering.

Nadat nog enkele vrienden hartelijke woorden hadden gesproken en op de tafel voor de jubilaris en zijn familie vele goede gaven een plaats hadden gevonden, nam hij zelf het woord. Hij zei, dat hij niet begreep, hoe moeilijk het was afscheid te nemen, temeer na deze overweldigende huldiging. Hij kon alleen maar allen héél hartelijk danken.

En wij allen weten gelukkig, dat we, ondanks het officiële afscheid van wildmeester Nab zijn vertrouwde figuur met de twinkelende ogen, het levendige gezicht onder het groene hoedje, nog héél vaak in "zijn" Park zullen mogen ontmoeten.

I.K.M.

N A A R

D E B L O E I E N D E H E I D E

T w e e ð r l e i r e a c t i e

- De heidekoningin is ter siele, maar naar ik vrees niet voor goed; laten we zeggen schijndood, want zij heeft - gesteund door de toegenegenheid van velen - een taai leven en ondanks de voorbijgaande dorpsse onenigheid zal zij

het volgend jaar met vele zusters van ander genre wel weer op de troon verschijnen. Voljverige V.V.V.'s, gemeentebesturen en ontspanningsverenigingen helpen er haar weer op, want de stadse mensen, die als hotel- en pension-gasten de Veluwe bij ettelijke tienduizenden 'n week of wat bewonen, verpersoonlijken de levende natuur graag; hun fantasie en verbeeldingskracht personifiëren de bloeiende hei gaarne in een menselijk wezen, een fee of koningin, omgeven door kinderlijke attributen van het vrije veld. Zij begoochelen er zich min of meer aan, doch weten veelal hun onschuldige en argeloos-ongekunstelde illusie niet achter te stellen bij de realiteit en het feitelijke, ginds in het wijde gebied. Het surrogaat, de schone vorstin, de schaapjes, de als konijntjes, elfen en kabouters verklede kinderen, de guirlandes, de tierlantijnen en alles wat verder bij de entourage behoort, kortom het maakwerk, de imitatie, de slechte copie en de aanleuning behagen hen voldoende - mogelijk zelfs wel meer dan het origineel.

Er zijn mensen, die liever een Ruysdael dan een echt landschap zien... Wanneer men niet door een voortvarende V.V.V., door affiches en advertenties werd attent gemaakt op de Veluwe floralia van Aug./Sept., zou de meesten de glorie der bloeiende heide waarschijnlijk ontgaan. Maar zij dringt pas goed tot hen door via de propaganda van een folder, een prospectus of Heideweek en het schoonste sieraad onzer schrale gronden wordt daaraan goeddeels ondergeschikt en tot een vulgaire playing-ground gemaakt. Thijsse heeft dit eens nogal cru een leven van lager allooi genoemd, zonder vlucht van verbeelding, zonder innigheid van beschouwing en met slechte weinig kans op hernieuwing van het zieleleven. Dat leren wij van de grote voorgangers op het gebied van Geloof, Kunst en Wetenschap; dit moet iedereen begrijpen, die zich zijn jeugd nog kan herinneren. Wij moeten kunnen ingaan tot de wildernis, liefst in het kemelharen kleed en levende van sprinkhanen en wilde honing. Vaak moet de mens door naïverij, kunst- en vliegwerk worden bewogen, eer hij het gemoed verheffen kan tot de bewondering van het voorbeeld, dat de levende natuur er voor schonk; wanneer men alleen en simpel zou annunceren, dat de hei weer in bloei staat, komt er veel en veel minder reactie van het publiek, dan wanneer men er een Heidekoningin, een burgemeester, hopsa en fanfares bij haalt, want dan telt men de "belangstellenden" bij vele duizenden! En ik kan op zulke dagen nagenoeg in mijn eentje over het rose veld gaan om de betovering der wildernis voor de zoveelste keer te onder-vinden en toch zag ik haar bewust wel vijftig seizoenen.

Schrijft echter de V.V.V. een heiderit uit, dan melden zich tal van liefhebbers, log's, pensiongasten, dagjes- en weekend-mensen als echte kuddedic-ren aan en zie ik hen als een grillig snoer over het fietspad golven. Vaak is het initiatief zoek, men kent de vreugde van het onbekommerd zwerven

zonder praatziek gezelschap nauwelijks en moet een official bij zich hebben, die weg en pad kent.

Doch het blijft bij globale overschouwing en een bos hei op het stuur....

Geef mij maar een privé cross-country, zonder doel en bepaald oogmerk, ondernomen langs de heuvels, door de dalen en over de verre vlakten onder het blauwe satijn van de zomerhemel, waar weinig herinnert aan de invloed der cultuur. Men kan op de Hoge Veluwe gelukkig nog door oorden van grote omvang gaan, die haast tot de horizon met het ware bloeitappyt van de dichters en schilders zijn bedekt, dat weten onze Vrienden wel. Al naar de stand van de zon, de uiteendrijving en samenballing der wolken schenken rijke schakeringen en nuances aan het koloriet een levende toets, zodat de eenzame heideloper het hart hoger in de borst klopt. Zo vindt hij er een feestelijke luister van heel wat voornamer allure dan een erepoort in het dorp of de humberg in de winkeltulages tussen de verlepte calluna, met honingraten en een levenloze bijenkorf....

De reclame is een bedenkelijke trekpleister, het gewin prévaleert en de natuur wordt liefdeloos voor het karretje der profiteurs gespannen.

Och, het is alles de sop de kool niet waard en de waarde aan het heideland-schap in zijn bloeitijt wordt er gelukkig nauwelijks door aangetast; wie er van goede wil vertoeft en druk gezelschap mijdt, wordt er verheven boven 't alledaagse en dat stimuleert onze aandacht voor nieuw, rijk vertoon in de levende Gelderse natuur van een boeiend jaargetij.

A.B.W.

VOGELCULTUUR OP "DE HOGE VELUWE"

R e s u l t a t e n   i n   1 9 5 5

- Wij mogen aannemen, dat de Vriendenkring van het Nationale Park zijn belangstelling voor deze Instelling en haar gebied ook over de onderdelen er van uitstrekt. Een dezer details is de cultuur van in 't wild levende vogels, welke voornamelijk wordt gedreven middels nestkasten voor holenbroeders en het aanbrengen van drink- en badgelegenheden. Ieder, die "de Hoge Veluwe" bezoekt - en vooral de wandelaar -, moeten deze nestkastjes wel zijn opgevallen, want het zijn er ruim 500 en zelden hangen ze ver van weg of pad. Jaarlijks worden in de lente die vogel-noodwoninkjes op hun inhoud gecontroleerd en telkens constateert men, dat ze in een behoefte voorzien, want bomen met natuurlijke holten zijn er veel te weinig.

In het noordelijke, z.g. Cultuurgedeelte bedraagt momenteel het aantal voor-

zieningen 443. Bij de in de eerste Junihelft gehouden revisie bleken er ruim de helft van bezet, nl. 224 (vorig jaar 219); zoals gemeenlijk waren door eekhoorns, hommels, hoornaars, bosmuisen en niet na te sporen oorzaken ettelijke nesten vernield, terwijl er ook huishoudens verlaten bleken wegens het verongelukken der ouders door roofvogels e.d. Voorts mag worden aangenomen, dat evenals in de beide voorafgaande seizoenen, het vaak koude en natte voorjaarsweer remmend werkte. Het is merkwaardig, dat de gemiddelde uitkomsten vrijwel een analoog beeld gaven van die der broedperioden 1952/53 en 1954; in laatstgenoemd jaar waren er 6.6 jongen o.q. eieren per broedsel, in 1953 5.65 en 1955 6.4. De variatie en de graad der bewoning blijken uit onderstaande specificatie:

	<u>1955</u>		<u>1954</u>
82 x koolmees	met 528 eieren o.q. jongen	(87 x	met 566)
73 x pimpel	" 521 "	(85 x "	622)
16 x zwarte mees	" 120 "	(8 x "	55)
39 x gekr. roodst.	" 208 "	(25 x "	124)
5 x boomkruiper	" 26 "	(3 x "	9)
5 x spreeuw	" 22 "	(8 x "	34)
1 x boomklever	" 6 "	(1 x "	8)
3 x kuifmees	" 22 "	(1 x "	5)
		(1 x draaihals	10)
		(1 x swartkopmees	7)
<hr/> 224 ouderparen	met 1453 eieren o.q. jongen	(220	met 1440)

Er waren slechts weinig waarlijk grote legfels (enkele keren 10 & 11 en eens 12). Vergeleken bij 1954 ontbraken thans draaihals en swartkop(matkop)mees, terwijl de aandacht dient te worden gevestigd op de sterke toeneming van roodstaartje en zwarte mees. Onze verwachting, dat de hier zeer zeldzame bonte vliegenvanger vaste voet zou krijgen, bleek illusoir. Summa summarum wijkt het resultaat nagenoeg niet af van dat der beide voorafgaande jaren, waaruit wellicht de conclusie kan worden getrokken, dat er een min of meer stationnair evenwichtspunt bereikt is, temeer wijl er door het grote getal onbezette woongelegenheden toch voldoende vestigingsruimte disponibel bleef. Het tweede of vervolgbroedsel op 1/4 van het eerste ramend, was er in het zomerseizoen derhalve aanwezig een totaal van:

1901 vogels (ouden en jongen 1e broed)

363 " (" " " 2e ")

tesamen: 2264 vogels - uitsluitend in nestkasten - zijnde ten slotte een belangrijke populatie van een gespecialiseerde categorie, die voor de gezond-

heidstoestand van het bos ongetwijfeld van grote betekenis mag heten. In het seizoen 1954 waren het er slechts vier en twintig meer!

N.B. In vorenstaande telling zijn niet opgenomen de uitkomsten van 70 broedhokjes, welke onder de bemoeiingen van het ITBON te Schaarsbergen door de bioloog Dr Ir H.N. Kluyver, verbonden aan het Instituut voor Oecologisch Onderzoek van de Kon. Ned. Academie van Wetenschappen, in de lente van 1955 voor speciale doeleinden en bijzondere studie werden aangebracht in zeer droge dennenbossen van de Wildbaan (Stadsdennen en Staf's Bos). Deze vormen een zeer armoedige biotoop, welke vooral voor koolmezen hoogst ongunstig is.

In vergelijking met de uitkomsten op betere proefterreinen (loofhout) waren de legfels klein, hetwelk aan voedselschaarste geweten moet worden. Ook viel de uitermate geringe bezetting der kasten op, nl.:

- 1e broedsel: 10 x koolmees en
3 x zwarte mees
- 2e broedsel: 8 x koolmees en
2 x zwarte mees.

Laatstgenoemde soort vertoont steeds een sterke binding met pinusbestanden.

Ten slotte mogen nog de vijf betonnen bad- en drinkgelegenheden voor vogels worden genoemd, die in het hoge, waterarme gebied van het Nationale Park een bijzondere taak vervullen en gaarne worden benut. Zij dragen ongetwijfeld bij tot het welzijn en de blijvende vestiging van menige soort. Observaties uit waarnemingshutten, welke bij een tweetal aangebracht werden, bevestigden zulks. Mede vormen zij een attractie voor het natuurlievende publiek, dat vaak met verwondering het drukke leven van allerlei vogels op zulk een strandbadje (o.m. bij "de Pampel") van zeer nabij kan gadeslaan.

A.B.W.

We krijgen de schoonste, warme dagen, het vaste zomerweer, in September, als de landsche menschen 't niet meer vandoen hebben. Zomersche toemaat, die alevel voor iedereen goed van pas komt.....

Stijn Streuvels

"De Maanden"

V A L K E N   E N   V L I E G V E L D E N

Naar aanleiding van het stukje in ons vorige nummer schrijft de secretaris van het Ned. Valkeniersverbond "Adriaan Mollen" ons het volgende:

- Met het opvoeren van de snelheid der tegenwoordige vliegtuigen heeft men - vooral in Engeland, waar vele vliegvelden betrekkelijk dicht bij zee gelegen zijn - last ondervonden van zwermen meeuwen en Kieviten. Een botsing met een dezer vogels in de lucht heeft vaak voor de piloot ernstige gevolgen. Een Engels valkenier is op de gedachte gekomen met getreinde (afgerichte) valken deze vogeltroepen de gehele dag door zo te verontrusten, dat zij veiliger aanplaatsen zouden zoeken. Met slechtvalken, die in aanwachting zijn getreind (U weet, dat die op 60 à 80 m boven de valkenier vliegen en wachten op de vogels, die hem meester opstoot) had men succes, wanneer het Kieviten of kokmeeuwen betrof; de grote zilver- en mantelmeeuwen raakten na enige tijd gewend aan de aanvallen van deze valk, die immers kleiner is dan een van hen.

De betrokken valkenier is naar Groenland gereisd om daar de imposante georvalken te vangen. Deze valken jagen op vogels zo groot als een sneeuwgan, dus moeten zij wel in staat zijn ook de grootste meeuwen respect in te bezoemen.

Diegenen Uwer, die op de 13e Hoge-Veluwe-Dag onze vogels hebben zien vliegen, zullen begrijpen, dat haviken voor dit speciale werk niet geschikt zijn; zij jagen in parkachtig landschap en kunnen niet een half uur boven de valkenier cirkelen. Overigens moet nog bewezen worden, of deze proef leidt tot een moderne toepassing van de valkerij.

G.A. van Nie.

W A T   M E N   M O E T   W E T E N

- De w i l d b a a n van "de Hoge Veluwe" is gesloten van Maandag 9 September tot en met Zaterdag 15 October in verband met de bronsttijd van de herten.

De grote weg is overdag wel open voor auto's (niet uitstappen). Voor fietsers en wandelaars is er echter geen toegang.

- De e n t r e e p r i j z e n zijn, in verband met een toegepaste verho-

ging, als volgt gewijsd: wandelaars en inzittenden van auto(bus) f 0.40, wielrijders f 0.45, kinderen f 0.20, kampeerders f 0.60 en weekkaarten resp. f 1.50 en f 0.75 voor volwassenen en kinderen.

De minimale donatie voor nieuwe donateurs bedraagt voortaan f 3.50 en f 1.25, resp. voor volwassenen en kinderen.

De Directie

- Naar aanleiding van onrustbarende berichten in de pers over een aan te leggen a u t o r a c e b a a n (met alles wat daarbij komt) op Deelen, overweegt het bestuur van de "Vrienden van de Hoge Veluwe" hiertegen krachtig te protesteren in een adres aan de desbetreffende departementen. In een volgend nummer van de Schouw hopen wij U daaromtrent meer te kunnen meedelen.

NIEUWE UITGAVEN

G. Seppen: De nieuwe Jachtwet

(80 pag. - geïllustreerd)

- Dit is niet zo maar een artikelsgewijs weergegeven jachtwet, zoals b.v. de alom bekende oblong uitgave in de editie Schuurmans en Jordens. Die is uiteraard saai, droog en precies en gaat "to the point".

In het aardige boekje van Seppen staat de nieuwe wet van 15 Juni 1955 - blykens K.B. van 3 Juni tevoren, als toen in werking getreden - natuurlijk in extenso, doch haar bijzondere waarde ontleent deze uitgave aan de vele aantekeningen en beschouwingen, die haar, met de illustraties, een levendig cachet geven.

Het is speciaal voor de leek niet gemakkelijk een wet met al haar rechten en verplichtingen volkomen te begrijpen. Ieder artikel is hier echter van uitvoerig commentaar voorzien en het zullen vooral de opsporingsambtenaren-dierenbeschermers zijn, die door de objectieve oriëntering getroffen worden, want de auteur is medewerker van het Maandblad "Politiedierenbescherming" en zijn werk vindt weerklink in de doelstellingen daarvan.

Het boekje werd uitgegeven door deze vereniging; adres: Parallelweg 176, Den Haag, postgiro 21270. De prijs bedraagt slechts twee kwartjes.

